

lás is fennmaradt, amelyeken a mindennapi élet (a munka – szőlőtermesztés, szüret, feldolgozás, valamint a szórakozás – azaz az ivászat) jellemző jeleneteit tanulmányozhatjuk; ezekből is bőségesen válogatott a szerző.

A kötet záró fejezetében közel öt évszázad legnagyobb festőinek (Archimboldótól Caravaggió, Velázquez, Cézanne-on, Manet-n, Van Goghon, Renoiron és társaikon át egészen Daliig) legszebb – szőlős-boros – csendéleteiből szemezgethetünk. Örömeinkre és lelki egészségeinkre.

L. SIMON LÁSZLÓ

(Fordította: Sárosdy Judit,
Officina '96 Kiadó, Budapest, 2005,
208 oldal, 8900 Ft)

KLAUS URBONS:

Copy art Fénymásolás-művészet

Jelen sorok írójának mondhatni könnyű dolga van, mivel a munkát eredeti megjelenését követően (1991) már jócskán forgatta. Megtanulva belőle azt, milyen előzményekkel és kifutási lehetőségekkel rendelkezik a kopírozás művészete. Az, hogy a helyzet mégsem ilyen egyszerű, e határműfaj jellegzetességeinek köszönhető.

Ismét szembesülnünk kell azzal, hogy a fénymásolás története jóval korábban kezdődött, mint azt honi kultúránkban tudhattuk volna. S azt is nyomon követhetjük, milyen késséssel és miféle módon alakultak a mi történeteink. Ráismerhetünk azokra a technikai trükkökre, amelyeket egykoron egyedinek véltünk, s láthatjuk azt is, milyen előnyök és hátrányok származtak helyi lehetőségeinkből/korlátainkból.

De tovább is folytathatjuk a lehetséges felvetések sorát, amit példás alapossággal támasztanak alá Urbons észrevételei. Itt elsősorban a *technika* szerepére kell gondolnunk, amely mint *esély* tűnik fel. Nem korlátozódik arra, hogy tőlünk idegen információkat, effekteket, hang- és képmanipulációkat tárjon elénk, hanem sokkal inkább egy korunkhoz kötődő közvetítést jelenít meg. Így a művészet horizontja is tágasabbá válhat, hiszen látható, hogy az a bizonyos *autonóm eszközhasználat* ebben az esetben is tetten érhető.

Ha valaki mint alkotó veszi kezébe a könyvet, akkor történeti és technikai összefoglalások, tipológiaiák és értelmezések sokasága mentén tájékozódhat, de érzékelheti azt is, mennyi tartalék rejlik ebben a határműfajban. Elég, ha csak a fotográfiát, a vizuális költészetet vagy az egyre inkább előtérbe kerülő számítógépes grafikát említjük, amelyek eredőit rendre felfedezhetjük az egyes munkák szemlélése során.

De ha egy művészetelmélettel foglalkozó forgatja az opust, az is talál újdonságokat. Kezdve a historikus kuriózumoktól, melyeknek valódi jelentőségük volt a maguk idejében, egészen a fogalom meghatározások és -konstruálások problémáig.

A fordító pontos munkáján kívül két lényeges mozzanatot feltétlenül meg kell említenünk. Először is Szombathy Bálint példás szerkesztői munkáját, alaposágát, ami azt eredményezte, hogy (lehet hogy túlzás, de) a magyar nyelvű változat jobbra sikeredett, mint az eredeti. Mindezt alátámasztja a filológiai pontosság és a képanyag igényes kivitelezése.

Másodjára a jelzésértékű borítót szükséges kiemelni, melyet L. Simon László (a kiadó vezetője) tervezett, Haász Ágnes elektrográfijának felhasználásával. Ezzel azt is érzékeltetni kívánta, hogy az elmúlt másfél évtizedben intézményesült, művészi energiával egyre inkább töltődő hazai elektrográfia e határműfaja jeles és nemzetközi szinten is mérhető egyéniséggel (itt a többes szám is indokolt lenne) rendelkezik. Amiből az következik, hogy a honi történet kanyargós útja is megírható lehetne, a politikai-ideológia felhangok és „környülállások” időszakától (vagyis a nyolcvanas évektől) kezdve egészen a napjainkra jellem-

ző esztétikai és intézményes fejleményekig.

S itt gondolhatunk azon létező lapok és szerveződések jelenségére és jelentőségére (Árnyék-kötők, Magyar Elektrográfiai Társaság), amelyek ezt a határműfajt ápolják (s nem eltakarják). Hozzá-gondolva azt a folyamatot is, amelynek keretében a másolás művészete fokozatosan virtualizálódik, ám mégis megmaradnak azok a vizuális munkák, ahol a *techné* jó esetben az emberi kreációval és szabadsággal párosul.

S ha az elején azzal kezdjük, hogy sokat tanulhatunk a kopírozás művészetéről Klaus Urbons könyvét forgatva, akkor most azzal fejezhetjük be, hogy még egyszer megismételjük, ide másoljuk mindezt, jó fény-másolatokat kívánva minden olvasó-gondolkodó alkotónak.

BOHÁR ANDRÁS

(Fordította Szöllösi Adrienne, Magyar Műhely Kiadó, 2005, 383 oldal, 3500 Ft)

HEMZŐ KÁROLY:

Csak lovak

Már Swift óta – ha nem régebről – tudjuk, hogy a lovak is emberek. Vagyis egy kicsikét jobb és nemesebb

